

unesco

Nederlandse Commissie

Werkprogramma 2024 - 2025

**Sharing Humanity –
Mensen maken vrede**

Sharing Humanity – mensen maken vrede

'Since wars begin in the minds of people, it is in the minds of people that the defences of peace must be constructed' (uit de constitutie van Unesco, 1945). Deze missie is de inspiratie en leidraad van de Nederlandse Unesco Commissie.

Toen Unesco na de Tweede Wereldoorlog werd opgericht, was dat vanuit het besef dat voor de handhaving van vrede, de mensheid al dátgene moest benadrukken wat ons mensen met elkaar verbindt.

Als mens ben je met elkaar verbonden, ongeacht afkomst, kleur, nationaliteit, gender of seksuele geaardheid. Het is Unesco's overtuiging dat daadwerkelijk in contact zijn met elkaar verwoestende conflicten kan helpen voorkomen. Dat duurzame vrede, verzoening en ontwikkeling sterke fundamenteën vereisen die diep geworteld zijn in verbinding, in wederzijds begrip, met respect voor de gelijkwaardigheid van alle mensen.

Duurzame vrede is alleen mogelijk met de volle inzet van de creatieve en intellectuele capaciteiten van de mens. Door iedereen goed onderwijs te geven, door cultuur en creativiteit te stimuleren en respect voor andere culturen bij te brengen, door kennis te ontwikkelen en de resultaten van de wetenschap toegankelijk te maken, door te staan voor de belangrijke taak van vrije en verantwoordelijke media. Met mensenrechten als vertrekpunt voor al deze onderwerpen. Dat is de basis van het werk van Unesco, en daarmee de basis van het werk van de Nederlandse Unesco Commissie.

Wat gaan we doen?

Verwoestende oorlogen zijn er nog altijd, over de hele wereld. En erger, we zien dat meer gewapende conflicten de kop opsteken. Daarnaast lijkt er sprake van toenemende polarisatie. Unesco, en daarmee de Unesco Commissie, heeft de urgente opdracht om altijd, overal op te roepen tot vrede. Daarbij constateren we dat de onderliggende waarden van Unesco niet altijd voor zichzelf spreken. We worden uitgedaagd om in deze tijd te laten zien waar we voor staan en hoe belangrijk en maatschappelijk relevant Unesco's missie juist nu is.

Als Nationale Commissie zijn wij het centrale aanspreekpunt voor alle Unesco-aangelegenheden in Nederland. We bepalen onze eigen nationale en internationale agenda om de Unesco-doelen te bereiken en de waarden inhoud te geven.

We hebben daarin vier taken:

- 🌀 **Verbinden:** We verbinden de Unesco-familieleden¹ en organisaties, projecten en mensen die het gedachtegoed van Unesco uitdragen. We zoeken waar nodig actief de samenwerking op, zowel binnen Nederland als met andere Unesco commissies in het buitenland.
- 🌀 **Adviseren:** We vertalen de Unesco-missie en de Unesco-waarden naar beleid, naar concrete adviezen, van meedenksessies tot eigen adviesrapporten. De Commissie doet dat zelf, en betreft daarbij waar nodig experts. We adviseren en begeleiden ook nieuwe aanvragen voor Unesco-labels.

¹ De Unesco-familie in Nederland bestaat uit alle Nederlandse werelderfgoedsites, instellingen met erfgoed op de 'Memory of the World'-lijst, ingeschreven immateriële vormen van erfgoed, Unesco-scholen, -leerstoelen, -geoparken, -biosfeergebieden, creative cities, learning cities en Unesco-instituten.

- ☞ **Agenderen:** We zetten onderwerpen op de kaart, nemen een standpunt in, we dragen de visie en agenda van Unesco uit.
- ☞ **Communiceren en inspireren:** We dragen de waarden van Unesco uit, zowel via eigen kanalen (website, social media) als via de pers, of via anderen. We vertellen het verhaal van Unesco, we leggen verbanden met actuele en inhoudelijke onderwerpen en vergroten de kennis daarvan.

We willen deze taken inhoud geven door proactief het Unesco-verhaal uit te dragen, projecten te initiëren en om organisaties en projecten te zoeken die ons verhaal versterken, en die wij op onze beurt kunnen versterken. Dat vraagt veel van ons, om heldere prioritering, scherpe keuzes, en ook om ons genuanceerd uit te spreken.

Balans tussen ambitie en realiteit

De missie en het werkterrein van Unesco zijn groot en breed, en zo ook is de ambitie van de Commissie. Tegelijkertijd zijn we ons bewust van de beperkingen, zeker wat capaciteit betreft. Een grote missie en veel prioriteiten dragen het risico in zich om teveel te willen doen, en daardoor te weinig impact te kunnen hebben. De randvoorwaarden, een relatief kleine staf, beperkte middelen, beperkte tijd van commissieleden, maakt dat we scherp moeten kiezen.

Strategische lijnen

De Commissie heeft een aantal strategische lijnen opgesteld, vanuit het werkprogramma van Unesco mondiaal, de Nederlandse actualiteit, en de kennis en keuzes van de Commissie. We bouwen ook voort op de prioriteiten uit het vorige werkprogramma. De toen aangegeven thema's zijn afgelopen jaren stevig ingezet en verdienen meer tijd en inzet van de Commissie. Met een aantal aanpassingen worden ze voortgezet in 2024-2025.

Deze strategische lijnen zijn leidend voor de keuzes die we maken, ze vormen ijkpunten voor projecten die we opzetten en voor samenwerkingen die we aangaan.

De vijf lijnen staan niet los van elkaar, we streven naar samenhang en interdisciplinariteit. Waar mogelijk verbinden we lijnen en maken we dwarsverbanden.

Voor de komende jaren zijn de strategische lijnen:

- 1 Versterken en ondersteunen van de Unesco 'familie'
- 2 Inzetten op wereldburgerschap en het veranderend vermogen van onderwijs
- 3 Wetenschap: streven naar een open, veilige, en inclusieve kennissamenleving
- 4 Inzetten op de samenbindende kracht van cultuur
- 5 Bescherming en verantwoordelijkheid van vrije media

De strategische lijnen worden vanaf p.7 nader uitgewerkt.

Wie willen we bereiken, en hoe (instrumenten)?

We richten ons in ons werk op drie doelgroepen, waarbij het van het onderwerp afhangt welke doelgroep we willen bereiken:

1. het algemeen publiek, door het goed zichtbaar zijn, fysiek en in de (social) media. Dit is geen eenvoudige taak, en iets waar samenwerking met andere partners veel meerwaarde

kan opleveren. Door met partners of ambassadeurs/rolmodellen te werken kunnen we een groter en breder publiek bereiken. Zichtbaarder zijn voor een groot publiek vraagt ook een andere werkwijze dan het eenzijdig posten van berichten op website en social media. Dit vraagt om een actuele communicatiestrategie.

2. organisaties en deskundigen op het brede Unesco terrein, door gericht samen te werken, onze invloed uit te oefenen en actief het netwerk te onderhouden en uit te breiden.
3. jongeren, met name door de activiteiten van, en in samenwerking met, de Unesco Jongerencommissie, en door het scholennetwerk.

We hebben een scala aan **instrumenten** tot onze beschikking om bij te kunnen dragen aan onze doelstelling:

Advies geven, expertise leveren

Advies geven, gevraagd en ongevraagd, over onderwerpen die Unesco aangaan, hoort bij de basistaken van de Unesco Commissie. Dat doen we door adviesrapporten op te stellen over issues die vragen om verdieping, of waar onvoldoende aandacht voor is. Vaker leveren we in vroege fases van beleidsvorming inbreng, vaak gevraagd, soms ongevraagd. Dat doen we zelf, of we zorgen voor expertise vanuit ons netwerk.

Het vertellen van verhalen

Verhalen brengen mensen dicht bij elkaar. Dat maakt het (laten) vertellen van verhalen een mooie en laagdrempelige manier om bij te dragen aan de doelstelling van Unesco. We willen samen met anderen het verhalen vertellen promoten, versterken en koesteren. Dat doen we met een aparte lijn, waarin we de verhalen uit en van onze Unesco-‘familieleden’ voor het voetlicht gaan brengen. Verhalen van mensen, waarin we de waarden van Unesco kunnen laten leven.

Patronage ‘met steun van Unesco NL’

We zoeken waar mogelijk naar creatieve strategische samenwerkingen, met organisaties (en individuen) in Nederland. Zoals in 2023 met een aantal media gerelateerde organisaties over vrouwelijke journalisten. Soms is dat voor de duur van een project, soms verbinden we langduriger onze naam aan projecten of campagnes.

Patronageverlening is maatwerk. Het kan met alleen inzet van het logo, maar ook met een meer actieve en inhoudelijke inbreng van de Commissie. Uiteraard werken we waar mogelijk nauw samen met de Unesco- ‘familieleden’.

Het debat

Het gesprek aangaan, mensen aan het denken zetten, dat is wat de Commissie al jaren doet. Door het organiseren van publieke debatten, ronde-tafel-gesprekken, publicaties, opiniestukken etc. Voor een groot publiek of juist met een klein aantal experts, en als Commissie of in samenwerking met anderen.

Samenwerking

We werken graag samen met andere organisaties (en individuen) in Nederland. Dat doen we zowel incidenteel, als meer structureel en strategisch. Zoals met *the culture* bij het advies

over diasporische (stads)cultuur, of met Free Press Unlimited over vrouwelijke journalisten. Uiteraard werken we waar mogelijk nauw samen met de Unesco- 'familieleden'.

Samenwerking met PV Unesco en de (rijks-)overheid:

Met de Nederlandse rijksoverheid (vooral de ministeries van OCW en BZ, maar ook andere) en de Permanente Vertegenwoordiging bij Unesco (PV) werken we logischerwijs veel en nauw samen. Om in een vroeg stadium mee te denken en input te leveren op beleid, om beleid van Unesco te koppelen aan Nederlands beleid. Met de PV om deskundigheid te leveren aan en bij Unesco (de Uitvoerende Raad, Algemene Conferentie, diverse commissies) en om samen op te trekken op belangrijke dossiers en bij (internationaal gerichte) activiteiten.

Unesco Internationaal en Unesco Commissies

De Unesco Commissie werkt vaak samen met Unesco Commissies van andere landen. Soms is dat een vertaling van Unesco-beleid naar de praktijk (zoals de gezamenlijke brochure over de ethiek van AI). Andere keren zijn die Commissies onze sparring partners of wordt er samengewerkt aan gezamenlijke input voor Unesco Parijs.

Verder hebben we op diverse niveaus contact met Unesco in Parijs, stemmen we af (bijvoorbeeld over nominaties, inzet van deskundigen, inhoudelijke input), zijn we aanwezig bij belangrijke evenementen van Unesco (zoals de Uitvoerende Raad, De Algemene Conferentie, Conventie-comités) en hebben we een actieve rol in het netwerk van Europese nationale commissies.

Voor sommige onderwerpen werken we intensiever samen met Unesco in Parijs, werken we mee in pilot projecten of de nadere uitwerking daarvan (over MoW met Unesco scholen bijvoorbeeld, en over slavernijverleden).

Communicatie

Communicatie is van essentieel belang, het is een van de hoofdtaken van de Unesco Commissie. Unesco is een A-merk, vrijwel iedereen heeft wel eens van Unesco gehoord. Werelderfgoed kent bijna iedereen, maar Unesco is veel meer.

Communicatie is minder eenvoudig dan een aantal jaar geleden; met alleen een website en sociale mediakanalen komen we er niet meer. Het gaat nu ook om het associëren van onze uitgangspunten aan anderen, aan projecten of organisaties. Om samen met partners een ander en breder publiek te bereiken. Om ons actief te laten zien als er iets speelt wat van belang is voor het mandaat van Unesco en ons daarover uit te spreken. En het zelf benaderen van de pers. Ook als Commissieleden zullen we zelf actief het Unesco-gedachtegoed uitdragen in combinatie met dat waar we (persoonlijk en professioneel) voor staan.

We zijn bezig met het vormgeven van een strategisch communicatieplan. Dat doen we als Commissie, met inzet van extern advies. Onderdeel daarvan wordt ook een plan voor social media en een social media/communicatie kalender.

Cariben

We hebben een belangrijke taak in en vooral met de Nederlandse eilanden in de Cariben. De Nederlandse Unesco Commissie is ook de Unesco Commissie voor Bonaire, St Eustatius en Saba. Daarnaast werken we waar mogelijk samen met de Unesco Commissies van Aruba,

Curaçao en St Maarten, en vindt er regelmatig afstemming plaats. We vinden het belangrijk om aandacht te hebben en te vragen voor Unesco onderwerpen op en van Caribisch Nederland en van de Caribische landen. Dat komt terug in diverse onderwerpen en activiteiten, en bij zoveel mogelijk van de strategische lijnen. Het is onze ambitie om samen met de eilanden zaken op te pakken, projecten te initiëren, in gemeenschappelijkheid en op basis van gelijkwaardigheid.

Voor de versterking van de kennis en de relaties zal de Commissie (voor het eerst sinds 2017) de eilanden gaan bezoeken, waarbij de nadruk ligt op de BES eilanden. We gaan met betrokkenen van de eilanden het gesprek aan, over versterken van de samenwerking, over bescherming van cultureel erfgoed, over pluriformiteit van de pers, en andere onderwerpen die de Unesco contactpersonen (of wij) aandragen.

Versterken en ondersteunen van (het netwerk van) de Unesco-familie

Unesco is overal in Nederland: werelderfgoed, Unesco-scholen, leerstoelen, Unesco gebieden en nog veel meer. Er zijn inmiddels meer dan 150 Unesco plekken, en ruim 35 personen (chairs, (jongeren-) commissieleden) met een officiële Unesco titel, en elk jaar komen er nieuwe Unesco *designations* in Nederland bij. Daarmee heeft een Unesco een unieke en diverse familie, een bron van kennis, een netwerk van ambassadeurs. Ze kunnen zorgen voor zichtbaarheid op lokaal, regionaal, landelijk (en soms internationaal) niveau, voor betrokkenheid van mensen en organisaties. Dat netwerk koesteren we en willen we versterken en nauwer met ons verbinden.

We hebben als nationale commissie ook formele taken in deze netwerken. We begeleiden nieuwe aanvragen, selecteren aan de poort, stimuleren, dragen voor en ondersteunen kandidaturen. Het verschilt per netwerk wat precies de taken van de Commissie zijn. Ook zijn de behoeftes van de netwerken, en daarmee de activiteiten, verschillend.

Algemeen

De Unesco familiebanden willen we versterken en ondersteunen. Zij vormen een netwerk en zijn onze eerste partners bij de uitvoer van onze missie. We willen hen inspireren om het Unesco verhaal beter te kunnen laten zien en we zien graag dat ze elkaar beter weten te vinden.

Wat gaan we doen (handelingsperspectief en activiteiten):

- Verbinden van en met de familie:
 - Jaarlijks brengen wij de Unesco familieleden bijeen. Elk jaar willen we een activiteit voor alle Unesco familieleden organiseren.
Tweejaarlijks organiseren we een dag voor de Unesco familie, naar voorbeeld van de succesvolle Unesco-dag in 2022. De volgende zal op 20 juni 2024 plaatsvinden. Het andere jaar zal dat een kleinere bijeenkomst zijn.
 - Waar mogelijk werken we met familieleden in projecten en programma's, zowel in Nederland als internationaal, zoals bij het MoW/scholenproject (zie lijn 2 over onderwijs).
- Communiceren en adviseren:
 - Regelmatig informeren we de familie over onze activiteiten en die van de familieleden, door bijvoorbeeld de Unesco-nieuwsbrief.
 - We starten in 2024 het project De Verhalen van Unesco NL. Daarin laten we de mensen uit de Unesco-familie zien en vertellen ze wat hen drijft en verbindt. Van vrijwilliger tot chair, van werelderfgoed tot Unesco-school.
 - De Commissie ondersteunt bij nominatieprocessen voor Unesco-lijsten, prijzen en bijeenkomsten.

Unesco-scholen

Het Unesco-scholennetwerk bestaat uit 75 scholen (stand van januari 2024) en we streven naar geleidelijke groei en goede regionale spreiding. Voor het scholennetwerk zal *transformative education* (zie ook strategische lijn 2) het overkoepelende thema worden. Dat

wordt uitgewerkt in de thema's wereldburgerschap, duurzame ontwikkeling en intercultureel leren & erfgoed.

De Nederlandse scholen werken aan de hand van een kwaliteitskader dat gemaakt is in 2011 en gebaseerd is op de internationale strategie van die tijd. In 2024 gaan we dit kwaliteitskader aan de hand van de huidige strategie updaten.

We willen de term transformatief onderwijs concreter maken en er voorbeelden bij zoeken. Dat kan door het delen van goede voorbeelden uit de jaarverslagen van de scholen. Ook pakken we de Unesco online-café's voor scholen weer op. Deze café's waren tijdens de pandemie de manier om te verbinden, en worden door de scholen gemist. Het is een laagdrempelige manier om ervaringen uit te wisselen en tegelijk de nieuwe strategie te doorgronden.

Unesco-leerstoelenprogramma

Nederland telt op dit moment vijftien Unesco-leerstoelen (stand januari 2024). We zien een rol voor deze Chairs als adviseurs en ambassadeurs (in programma's, projecten, in Nederland en internationaal), voor het uitdragen van wetenschappelijke kennis voor het maatschappelijk belang, en het koppelen van de onderwerpen van de leerstoelen aan actuele kwesties. De Commissie heeft de taak om nieuwe aanvragen te begeleiden in de aanvraagprocedure, en deze in Parijs in te dienen.

Komende jaren willen we het netwerk actiever inzetten en ondersteunen:

- We organiseren een jaarlijkse bijeenkomst voor chairs.
- We sluiten meer aan bij het internationale netwerk (zoals een eerste bijeenkomst met de Duitse chairs begin 2024).

Unesco gebieden: Geoparken en Biosfeergebieden

Momenteel heeft Nederland een Geopark en een Biosfeergebied, en voor allebei de netwerken een nominatie waar in 2024 een besluit over valt.

Voor de biosfeergebieden zal een nieuw secretariaat worden opgezet, gefaciliteerd door Staatsbosbeheer. De Commissie heeft daar een adviserende rol. Komende periode zal door de Commissie verkend worden of er op Bonaire of Saba een biosfeergebied mogelijk zou kunnen zijn. Daarnaast zijn er meerdere (Europees) Nederlandse geïnteresseerden.

Het geoparkennetwerk in Nederland functioneert goed, er zijn meerdere kandidaat-nominaties die begeleid worden.

Werelderfgoed

Werelderfgoed is het Unesco onderwerp dat bij het grote publiek het meest bekend is en wat ook de meeste publiciteit oplevert. Op het gebied van werelderfgoed is de Commissie een sparringpartner voor de ministeries van OCW, LNV, de Stichting Werelderfgoed, de sites en de PV Unesco, en is de informatiebasis voor een breed publiek, zowel voor Nederlands als internationaal werelderfgoed. De Commissie heeft een grote informatietaak, zowel algemeen (via de website) als antwoorden op vele vragen van individuele Nederlanders en organisaties.

Handelingsperspectief en activiteiten:

- Het bevorderen van duurzaam beheer en behoud van bestaande werelderfgoedsites is voor de Commissie een belangrijk punt. Met name de Waddenzee en grote ruimtelijke sites, zoals de Hollandse Waterlinie, staan de komende jaren voor uitdagingen. De Commissie heeft een 'watch dog' functie en is vaak het eerste aanspreekpunt voor burgers bij zorgen over werelderfgoed. Begin 2024 brengt de Commissie in samenwerking met de RCE een brochure uit over werelderfgoed voor beleidsmedewerkers op regionaal niveau ter bevordering van het bewustzijn en de bescherming van Werelderfgoed.
- De werelderfgoedkaart op unesco.nl wordt aangepast en door nieuwe teksten breder toegankelijk gemaakt, het streven is om dat voor eind 2025 gereed te hebben.
- De Commissie wil meer inzetten op samenwerking met andere landen. Eind 2024 organiseren we daarom een eerste online uitwisseling met Europese Unesco Commissies. Met het oog op het mogelijke lidmaatschap van het Werelderfgoed Comité in 2025 zal de Commissie, in afstemming met OCW, een rol spelen, zowel bij de campagne voor het lidmaatschap, als bij de inhoudelijke uitwerking.

Documentair erfgoed

Het Memory of the World programma voor documentair erfgoed heeft met de herstart van het internationale register in 2022 een boost gekregen. Met recente inschrijvingen vanuit en met Nederland zoals De Digitale Stad en het Documentair Erfgoed van slaafgemaakten (Curaçao, Suriname, Sint Maarten en Nederland) heeft het ook het belang van recent digitaal, documentair erfgoed en van erfgoed over ons gezamenlijke slavernijverleden op de agenda geplaatst.

Het Nederlandse MoW register is in 2022 opgezet en gelanceerd. Hiermee hebben we de afgelopen twee jaar, in samenwerking met het Nederlandse MoW Comité, Unesco als relevante partij voor documentair erfgoed neergezet.

Handelingsperspectief en activiteiten:

- Nominaties vanuit Nederland worden door de Commissie begeleid, speciale aandacht is er voor joined nominations met instituten uit andere landen en aanvullingen (met name uit Caribische delen van het Koninkrijk) op bestaande inschrijvingen.
- Met het Nederlandse MoW Comité willen we de snelle groei van het Nederlandse register consolideren, door inschrijvingen meer met elkaar te verbinden en door in te zetten op het belang van documentair erfgoed voor lokale gemeenschappen.
- Documentair erfgoed uit het Caribisch deel van het Koninkrijk geeft de mogelijkheid om aandacht te vragen voor de soms moeilijke omstandigheden voor beheer en behoud van documentair erfgoed, en het belang ervan voor de samenleving. Memory of the World kan hierin een agenderende en verbindende rol spelen. We willen nominaties uit Caribisch Nederland stimuleren, en documentair erfgoed inzetten in samenwerking met Unesco scholen.

Immaterieel erfgoed

In 2023 kwamen er twee nieuwe Nederlandse Immateriële erfgoederen op het internationale register bij.

Voor de uitvoering van de Conventie Immaterieel Erfgoed is de Commissie de intermediair en verbinder tussen de mondiale organisatie Unesco en de Nederlandse samenleving. Dat uit zich door een adviserende rol bij het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland, en door een (zich ontwikkelende) rol binnen de nominatieprocedure voor nieuw voor te dragen Unesco Immaterieel Erfgoed voor het koninkrijk.

Unesco-stedennetwerken

Unesco heeft twee stedennetwerken: het Creative City netwerk en Learning Cities. Doel van de netwerken is om uitwisseling tussen steden te bevorderen op verschillende terreinen. Utrecht en Leeuwarden zijn Cities of Literature (onderdeel van het Creative City Netwerk), Groningen, Oss en Den Bosch Learning Cities. De Commissie heeft een taak in de nominatieprocedure en de kwaliteitszorg (en tussentijdse evaluaties). Daarnaast kijken we waar we deze initiatieven kunnen koppelen aan andere (Unesco) activiteiten of Unesco familieleden.

Inzetten op wereldburgerschap en het veranderend vermogen van onderwijs

Onderwijs heeft het vermogen levens te veranderen en is essentieel om onze relatie met elkaar en met de wereld opnieuw vorm te geven. De term *transformative education* is de leidende term binnen de Verenigde Naties en daarmee binnen Unesco op het gebied van onderwijs. Het gaat om het toerusten van leerlingen van alle leeftijden met de kennis, vaardigheden, waarden en attitudes om wereldwijde uitdagingen als klimaat, polarisatie en mensenrechten aan te pakken.

Transformative education, ons eerdere werk op het gebied van wereldburgerschap, en de recente Unesco Recommendation op het gebied van onderwijs vormen het kader voor de Commissie:

Met *transformative education* wil de Commissie de discussie over de grotere opdracht van het onderwijs aanwakken. We voeren het gesprek over wereldburgerschap en de veranderende kracht van onderwijs: met vragen als 'waartoe leiden we jongeren op', 'hoe kan het onderwijs meebewegen met de veranderingen in de maatschappij' en 'hoe waarborgen we een gelijkwaardige positie van praktisch en theoretisch onderwijs'.

Tijdens de Algemene Conferentie eind 2023 hebben de lidstaten van Unesco de *Recommendation on Education for Peace and Human Rights, International Understanding, Cooperation, Fundamental Freedoms, Global Citizenship and Sustainable Development* aangenomen, leidraad voor ons toekomstig werk.

De Commissie heeft de afgelopen jaren bijgedragen aan de inbedding van Wereldburgerschap in het onderwijs, aansluitend bij SDG4. Dat zet de Commissie voort.

De commissie zet op het gebied van onderwijs in op een aantal activiteiten en handelingsperspectieven:

- De Commissie heeft een agenderende en inspirerende rol op het gebied van wereldburgerschap.
 - Er komt een vernieuwde druk van het in 2021 verschenen Handboek burgerschapsonderwijs, editie Wereldburgerschap. Het handboek (zowel de papieren als online versie) worden breed gedeeld in het VO in Nederland.
 - De in 2023 ontwikkelde doorlopende leerlijnen Wereldburgerschap voor vmbo b/k, vmbo t, havo en vwo vormen de basis voor het wereldburgerschapsonderwijs op Unesco-scholen en moeten de komende jaren verder ingebed worden. De Commissie onderzoekt de toepasbaarheid van de leerlijnen voor PO.
 - Aansluitend op de leerlijnen is een collectie digitaal lesmateriaal Wereldburgerschap, Duurzaamheid en Erfgoed ontwikkeld in Wikiwijs, beschikbaar voor alle scholen (PO, VO, MBO, HBO). Deze kennisbasis wordt in '24-'25 verder uitgebreid.
- We gaan het overkoepelende thema *transformative education*, samen met de nieuwe Unesco Recommendation on Education verder uitwerken en concretiseren. Ook willen we de essentie en de uitwerking communiceren met een breed publiek, te beginnen met de Unesco-scholen.

- Graag wil de Commissie verder met een pilot project met Unesco internationaal waarin in 2022-2023 twee scholen uit het Nederlandse scholennetwerk samenwerkten met scholen in Indonesië, aan de hand van een VOC-archiefstuk (Unesco Memory of the World). We willen dit graag uitwerken in samenwerking met Unesco Commissies en scholen in de Cariben en Suriname (afhankelijk van financiering). Hiermee communiceren en inspireren we het gedachtegoed van Unesco op een toegepaste en toegankelijke manier.

Wetenschap: een open en veilige kennissamenleving

Impactvolle wetenschap is alleen mogelijk als onderzoekers in een optimale omgeving kunnen werken, open en veilig. Een open wetenschapssysteem zorgt ervoor dat het betrekken van een breder publiek een vast onderdeel wordt van goed (hoger) onderwijs en onderzoek. En in vrijheid en zonder bedreigingen kunnen werken, is een basisbehoefte voor hen die naar buiten treden met hun werk.

De Commissie zal zich deze periode inzetten voor open en veilige wetenschap. De Unesco-Aanbevelingen over Open Science en over kunstmatige intelligentie vormen een leidraad. Deze beschrijven de voorwaarden voor open wetenschap, en helpen in het veilig toepassen van AI-systemen in het (hoger) onderwijs. De Commissie wil meer bewustzijn over de inhoud van beide Unesco-aanbevelingen bewerkstelligen, en voor hun implementatie samenwerken met relevante stakeholders, zoals het maatschappelijk middenveld, Unesco-leerstoelen, en relevante ministeries. Speciale aandacht heeft de positie van vrouwen in de wetenschap: gelijke behandeling is nog altijd geen vanzelfsprekendheid, en doordat zij veel vaker te maken krijgen met bedreigingen en intimidatie, staat de veiligheid van vrouwelijke onderzoekers extra onder druk.

Deze doelstellingen en handelingsperspectieven leiden tot de volgende activiteiten:

- We leggen het werkprogramma van Open Science NL langs de 'Unesco-meetlat', en intensiveren het contact met hen onder andere door bij te dragen aan de werkgroep *societal engagement*.
- De Commissie brengt Unesco's Engelstalige brochure over Open Science uit en presenteert deze in kleiner verband bij leden van de Nederlandse Open Science-gemeenschap.
- We organiseren een online bijeenkomst voor nationale Commissies wereldwijd over de implementatie van de Open Science Aanbeveling (in maart 2024).
- We ontwikkelen een folder over het gebruik van AI in het (hoger) onderwijs in samenspraak met een expertpanel uit alle lagen van het onderwijs.
- De Commissie maakt een inventarisatie met experts van de manieren waarop de veiligheid van wetenschappers in Nederland kan worden verbeterd, en spreekt zich vaker uit wanneer de vrijheid van academici in het gedrang komt, en wanneer de veiligheid van onderzoekers op het spel staat.
- We blijven ons inzetten voor de positie van vrouwen via het For Women in Science-programma. We gaan dat actualiseren, de evaluatie van kandidaten wordt herzien en de ceremonie krijgt een nieuwe vorm.
- Het leerstoelennetwerk wordt versterkt en beter zichtbaar door bestaande leerstoelen gezamenlijke activiteiten aan te bieden en hen te stimuleren om voor Unesco als ambassadeur op te treden. Nieuwe leerstoelen worden gericht gezocht, we gaan hiermee door op de in 2022 ingeslagen weg.

De samenbindende kracht van cultuur

Cultuur speelt een fundamentele rol in onze samenleving. Cultuur verbindt en brengt mensen dichterbij elkaar.

Deze kracht wil de Commissie meer laten zien en horen. In tijden van crisis biedt cultuur houvast, of dat nu tijdens een gewapend conflict is of bij een natuurramp. Maar ook in tijden van meer vreedzame transitie heeft cultuur een belangrijke rol. Het kan polarisatie helpen tegengaan, het kan vertrouwen en het gevoel bij elkaar te horen stimuleren, en meer draagvlak creëren voor veranderingen. Want pas als je het hart weet te raken, krijg je mensen mee.

Handelingsperspectieven en activiteiten

We zullen de samenbindende kracht van cultuur vaker benoemen, als missie van Unesco, en als drager van activiteiten. Daarvoor willen we samenwerken met andere organisaties, zowel strategisch als projectmatig.

De samenbindende kracht van cultuur kent twee lijnen:

- *Cultuur in tijden van crisis*, waarin we cultuur en erfgoed willen beschermen en wapenen.
- *Cultuur als inspirerende, verbindende en troostende kracht in de samenleving*, die we willen versterken. We willen de verbeeldingskracht die meekomt met cultuur inzetten, en culturele en creatieve activiteiten en initiatieven die mensen verbinden versterken.

Cultuur in tijden van crisis

Cultuur in tijden van crisis is al jaren een onderwerp waar de Commissie aan werkt. Het thema is urgenter dan ooit door nieuwe internationale conflicten en door klimaatverandering. De impact daarvan op Nederland neemt toe, en daarmee ook het belang van onze activiteiten op dit terrein. Basis voor ons werk zijn de Unesco Conventies van 1954 (de Haagse Conventie over de bescherming van cultureel erfgoed in tijden van gewapend conflict) en 1970 (tegengaan van illegale handel in cultuurgooien), cultuur- en klimaatprogramma's van Unesco.

Deze doelstellingen en handelingsperspectieven leiden tot de volgende activiteiten:

- De Commissie is actief betrokken bij de organisatie en invulling van de internationale bijeenkomst ter gelegenheid van 70 jaar Unesco 1954-Verdrag in Den Haag in mei 2024. Deze conferentie biedt een platform voor het uitdragen van onze missie en zorgt voor meer aandacht voor dit onderwerp bij de Nederlandse rijksoverheid. Daarbij is het een impuls voor onze samenwerking met en positie bij Unesco.
- De Commissie zet zich in voor vergroting van het bewustzijn bij instellingen (zoals musea en erfgoedinstellingen) en de culturele sector om ze crisisbewust en -bekwaam te maken. Dat doen we door meer samenwerking te zoeken met individuele musea (bv met het Mauritshuis) en organisaties. Zo organiseren we in 2024 met en tijdens de TEFAF een conferentie over bescherming van cultureel erfgoed in een veranderende wereld. De focus op het ministerie en de veiligheidsregio's laten wij los.

- De Commissie gaat een jaarlijks terugkerende *disaster reduction day* organiseren. Hiervoor werken wij samen met Blue Shield Nederland. In 2025 vindt de eerste editie plaats.
- We reageren op actualiteiten, door altijd het belang van cultuur, juist ook in tijden waarin het moeilijk is, te onderstrepen.
- Voor erfgoed en klimaat werken we samen met onze Caribische collega's, juist daar is de klimaatcrisis sterk voelbaar.

Versterken van cultuur als inspirerende, verbindende en troostende kracht in de samenleving

Het meer onder de aandacht brengen van de rol en de kracht die cultuur kan spelen in de samenleving krijgt al langer aandacht van de Commissie, in het verleden vooral impliciet, in concrete projecten. Dat blijven we doen, maar het verhaal van cultuur zullen we meer gaan belichten.

Kaders voor ons werk zijn ondermeer Mondiacult, het Unesco programma over cultuur en ontwikkeling, ons eigen advies over *the Culture*, en het internationale Unesco programma '*Routes of Enslaved Peoples*'.

Deze doelstellingen en handelingsperspectieven leiden tot de volgende activiteiten:

- We willen de kracht van cultuur beter en concreter gaan verbeelden, meer agenderen en (visueel) communiceren. Juist vanwege de mogelijkheden die cultuur biedt om een rol te spelen in de maatschappij. Dit gaan we, mogelijk met kunstenaars, verder uitwerken, in beeld en/of woord.
- Culturele rijkdom moet je koesteren en versterken. Daarvoor blijven we het thema van het in 2023 uitgebrachte advies 'On(ver)vangbaar, de innovatieve kracht van *the culture*' agenderen. In het advies staat het culturele ecosysteem *the culture* centraal, dat het middelpunt vorm van de culturele leefwereld van grote groepen jongeren, makers en communities. Ons advies roept op om meer recht te doen aan de diversiteit en rijkdom van cultuuruitingen in Nederland. De komende tijd zullen we verder gaan met de uitkomsten van het advies. Deels vergt dat nog uitwerking en nadere afstemming met betrokkenen bij het advies. In elk geval zullen we in onze eigen activiteiten en programmeringen oog hebben voor *the culture*. We zullen het advies breed verspreiden onder partijen uit *the culture* en partijen die zich bezig houden met de beschreven onderwerpen en thema's. Vervolgens is het aan hen het gedachtengoed verder uit te dragen en vorm te geven. De mogelijkheid om de boodschap van het advies ook internationaal onder de aandacht te brengen wordt nader onderzocht. Mogelijk met een vertaling en een presentatie bij Unesco in Parijs of een lijn richting immaterieel erfgoed.
- Het slavernijverleden en processen van dekolonisatie krijgen uitwerking via het Memory of the World programma (documentair erfgoed, waar diverse slavernij archieven op het internationale register staan). We zoeken nadrukkelijk de samenwerking met de Caribische delen van het Koninkrijk en sluiten aan bij activiteiten in dit kader in het Europees deel van het Koninkrijk. De Commissie zal met Unesco Internationaal werken aan het *Routes of enslaved peoples project*, zo mogelijk in partnership. Daarbij wordt ook aansluiting gezocht bij

de Nederlandse initiatieven op dit terrein, en bij Nederlandse familieleden (zoals MoW instellingen).

De Commissie heeft een aanvraag voor Unesco-erkenning begeleid voor de burial grounds van tot slaafgemaakten op St Eustatius en zal de komende jaren aandacht vragen voor beheer en behoud, en voor het verhaal erachter.

We gaan verder met het internationale project Global Citizens and the Memory of The World in het scholennetwerk, bij voorkeur in samenwerking met Caribische scholen uit het netwerk (zie bij onderwijs).

Bescherming en verantwoordelijkheid van vrije media

Vrije, toegankelijke en verantwoordelijke media en betrouwbare informatie zijn randvoorwaardelijk voor een open en democratische samenleving met respect voor mensenrechten. Media kunnen bijdragen aan sociale cohesie (door de overdracht van normen en waarden) en kunnen als tegenwicht fungeren voor polarisatie in het publieke debat (door feiten en meningen te scheiden).

Persvrijheid en persveiligheid

De Unesco Commissie werkt aan het creëren van bewustzijn van het fundamentele belang van persvrijheid en persveiligheid voor een open en democratische samenleving, met name in het buitenland.

Dit zullen wij doen door de volgende activiteiten:

- We grijpen de Unesco Guillermo Cano World Press Freedom Prize (met NPO ombudsman Margo Smit in de jury) aan om het belang van (internationale) persvrijheid breder onder de aandacht te brengen, bij pers en publiek.
- We besteden aandacht aan de internationale Unesco dagen: Dag van de persvrijheid (3 mei) en Dag tegen straffeloosheid van misdaden tegen journalisten (2 november). Dit doen we door hier op onze social media kanalen en website aandacht voor te vragen. Hierbij zullen we samenwerken met relevante stakeholders in NL.
- Nederland is lid van het Unesco programma op het gebied van pers- en informatievrijheid en de ontwikkeling van media, de IPDC. De Commissie ondersteunt en versterkt het werk van Nederland in de IPDC, en zal in Nederland waar opportuun het werk linken aan de Nederlandse situatie.

Kritische reflectie op de journalistiek en media-gebruikers

Vrijheid (van media) komt met verantwoordelijkheid. De Commissie zal het debat blijven aangaan over de verantwoordelijkheid en relevantie van de Nederlandse journalistiek. Het gaat hierbij om verantwoordelijkheid, herkenbaarheid, betrouwbaarheid en inclusiviteit van de media, in het algemeen en voor jongeren in het bijzonder.

Activiteiten:

- Genereren van aandacht voor het belang van kwalitatieve journalistiek en de aansluiting van jongeren, door bijvoorbeeld het organiseren van een publiek debat.
- We zoeken naar partijen die actief zijn op gebied van media- of nieuwswijsheid en desinformatie met als doel om patronage te verlenen aan relevante activiteiten.
- We geven vervolg aan het contact met de opleidingen journalistiek, met als kader het handboek *Journalistiek, 'nepnieuws' & desinformatie: handboek voor journalistiek onderwijs* – dat met steun van Unesco tot stand is gekomen – en de inzet van de Unesco-leerstoel op het gebied van data en desinformatie. Het belang van betrouwbare informatie, en de positie van de journalistiek daarin, willen we benadrukken. Juist voor jonge journalisten die te maken kunnen krijgen met wantrouwen tegen de pers, en geweld en haat tegen journalisten.